

MILAN ADAMČIAK

e

x

ARCHÍV I

experimentálna poézia 1964 – 1972

p

o

zostavil MICHAL MURIN

dive buki

© Milan Adamčiak – Archív I (EXPO) / Archive I (EXPO)  
experimentálna poézia 1964 – 1972 / experimental poetry 1964 – 1972

© Prológ / Prologue: Michal Murin

© Epilóg / Epilogue: Daniel Grúň

© Všetky práva vyhradené.

Žiadna časť tejto knihy nesmie byť reprodukováaná ani šírená  
bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

© All rights reserved.

No part of this book may be reproduced or distributed  
without the prior written permission of the publisher.

ISBN 978-80-970848-1-3

e

x

p

o

## prológ

michal murin

## **milan adamčiak známy aj neznámy**

Na začiatku Adamčiakovho samo- a sebahľadania bola „nevedomosť, bezočivosť a túžba po poznaní“. Ako študent konzervatória v Žiline si svojvoľne predlžuje zájazd na *Varšavskú jeseň* (1964), zoznamuje sa s Novou hudbou a v kontexte uvoľňujúcej sa atmosféry v umení sa necháva viesť líniou poznávania experimentálnej poézie, happeningov, hnutia Fluxus, z rádia začuje vysielanie o návšteve Johna Cagea v Prahe. Mladému neúnavnému hľadačovi, polyhistoricky a polymúzicky, respektíve intermediálne orientovanému tvorcovi toto poznávanie otvára cestu, z ktorej ho už nič nezvedie.

Začína robiť prvé abstraktné kresby určené na akustické dekodovanie. Je mu jedno, či sa to deje v predstave, mysli alebo aj reálne. Nepotrebuje klasických interpretov, aby potvrdil interpretovateľnosť svojej kresby ako formy vizualizácie hudby, pretože zahráť sa to dá, ak to zahrá čo i len jeden človek. A on sám ním predsa je. Realizuje rôzne „rebélie“ alebo akčné komentovania bežných situácií v reálnom prostredí a je si vedomý umeleckého odkazu svojho počínania. Nasledujú akcie, inštrukcie, koláže, experimentálna poézia, vizuálne básne, fonická – zvuková poézia, konceptuálne texty, pečiatkové básne, partitúry, intenciogramy, kresby k akustickej interpretácii (grafické partitúry), akustické knihy, autorské knihy experimentálnej poézie a podobne. V Ružomberku sa zoznamuje s Róbertom Cyprichom a ich priateľstvo potvrdzuje tým, že sa s hrdosťou stáva jeho krstným otcom. Spolu s Jozefom Revallom neskôr zakladajú Ensemble Comp. a realizujú *1. večer Novej hudby* (1969) a *Vodnú hudbu* (1970). Keďže Cyprich ovláda angličtinu a francúzštinu a Milan ruštinu a nemčinu, začínajú si dopisovať so svetovými umelcami, nevynímajúc Maxa Benseho, Marshalla McLuhana, Karlheinz Stockhausena, Dicka Higginsa a neskôr aj Josepha Beuysa a mnohých iných. Rozposielajú svoje diela a stávajú sa súčasťou veľmi aktívneho medzinárodného diania už koncom

60. rokov, sú najmladšími medzi slovenskou neoavantgardou a zúčastňujú sa dnes už legendárneho *I. Otvoreného ateliéru* v dome Rudolfa Sikoru na Tehelnej ulici.

Ešte predtým sa však spoznávajú s Alexom Mlynárčikom a zúčastňujú sa jeho akcií (*Trenie a Festival snehu – prvá interpretácia vo výtvarnom umení*). Adamčiak sprostredkovane participuje aj na Mlynárčikovej akcii *Evina svadba* (1972), na ktorej sa osobne nezúčastnil, avšak pre novomanželov vytvoril erbovú listinu, ktorá svojou mierou partiálne inšpirovala Alexa Mlynárčika a Radislava Matuštička k projektu *Argilie*.

Milan Adamčiak svoj občiansky postoj v zlomových časoch vyjadril účasťou na vyhlásenej hladovke za Jana Palacha vo vestibule Univerzity Komenského v Bratislave, ktorej sa zúčastnilo 19 študentov. V 70. a 80. rokoch sa postupne vytráca z výstavných projektov, na čo mala vplyv aj vtedajšia situácia normalizácie. Naplno sa venuje muzikológii a dielu Vasilija Kandinského ako pracovník Slovenskej akadémie vied v Bratislave (1972 – 1991). Zúčastnil sa *Medzinárodných prázdninových kurzov pre Novú hudbu* (Darmstadt, 1974), kompozičného kurzu Rolfa Gehlara a Christiana Wolfa a získal štipendium DAAD na prevedenie kompozície *Mitspiel II*. Koncom 70. rokov sa viac zblízuje s Júliusom Kollerom, ktorý ho pozýva na ním organizované stretnutia neprofesionálnych – amatérskych umelcov, prijíma účasť na troch letných sympóziách Júliusa Kollera a vystavuje ako amatérsky výtvarník. Bolo to v období, keď akademickí maliari nemohli oficiálne vystavovať, ale ich práce sa dali vidieť na prehliadkach amatérskej fotografie, čím vznikla silná generácia slovenskej konceptuálnej fotografie, ktorá výrazne zasiahla do dejín československej fotografie.

Jeho profesionálna muzikologická kariéra vrcholí prácou pre elektroakustické štúdio, sprievádza Oliviera Messiaena na návšteve v Bratislave (1988) a zúčastňuje sa konferencie o Leošovi Janáčkovi v St. Louis (USA, 1988).

Po verejne neaktívnom období na umeleckej scéne Milan Adamčiak v roku 1987 spoznáva mladú generáciu autodidaktov – amatérov, teda komunitu fanúšikov súčasnej hudby, ktorí sa vygenerovali ako substitúcia hudobného „diania“ v informačnom vákuu. Na druhej strane spoznáva aj študentov VŠMU, ktorým s Jurajom Benešom, následne aj Iljom Zeljenkom predostrú možnosť založiť súbor Veni (1987). K zjednoteniu týchto

dvoch prúdov dochádza pri príležitosti filmového portréту Milana Adamčiaka od Samuela Ivašku a neskôr aj na platforme Adamčiakovho Transmusic Comp. (TMC, 1989) a SNEH-u – Spoločnosti pre nekonvenčnú hudbu, ktorú spolu s ním zakladajú Peter Machajdík a Michal Murin (1990). Od roku 1987 sa aktivizuje aj v alternatívnom undergroundovom prostredí Bratislavy, kde resuscituje idey 60. rokov v zmenenom spoločenskom prostredí, na výtvarnú scénu sa vracia na legendárnom festivale akčného umenia, performancie, experimentálneho a multimedialného umenia v Nových Zámkoch (1988, 1989, 1995), na kultovej výstave *Suterén* (1989), s TMC realizuje množstvo koncertov a vernisážových performancií, kde prezentuje svoju kolekciu „home made“ (DIY – do it yourself) akustických objektov. V tomto období prispieva zhodou náhod k pozvaniu Johna Cagea do Bratislavy, kde mu v Slovenskej národnej galérii pripravuje výstavu jeho partitúr (1992). Následne Alfonso Frattegiani Bianchi ako organizátor festivalu venovaného Johnovi Cageovi pozýva do Perugie Milana Adamčiaka ako jedného z interpretov Cageovej skladby *Music Walk*. Milan Adamčiak je často označovaný za cageiána, cageológa, ale sám sa tak necíti, keďže, ako vravieva, s jeho dielom sa oboznámil len epizódne a paberko a trochu viac až po ich spoločnom stretnutí. Prosto, len mu bol blízky a rozumel mu. Ako dôsledok stretnutia s Cageom v Bratislave a Perugii si súbor Ex Novo Ensemble z Benátok objednal u Milana Adamčiaka skladbu, ktorú podľa verbálnej – orálnej partitúry *GENUG* realizoval na festivale *Gustav Mahler Musikwochen* (2008) v talianskom meste Dobbiaco, kde Adamčiak spoluúčinkoval ako narátor (pozri rovnomenný videofilm Michala Murina).

Obdobie od polovice 90. rokov prežíva Adamčiak v umeleckej aj spoločenskej rezignácii a zápasí s málo optimistickým slovenským prostredím, často opúšťa Bratislavu v nepravidelných intervaloch, niekedy aj na niekoľko rokov. Definitívne tak urobil až v roku 2005 (keď sa presťahoval do dedinky Podhorie pri Banskej Štiavnici) a v roku 2010 odišiel do Banskej Belej. Napriek osobnej rezignácii je jeho tvorba skúmaná, hodnotená a prezentovaná na množstve výstav. Jeho práce z oblasti intermédií, akcií a happeningu sa objavili na výstave *Umění akce* (Praha a Žilina, 1991), *Umenie akcie 1965 – 1989* v Bratislave (2001) a *Akčné umenie 1989 – 2000* v Poprade a Nitre (2000). Práce z oblasti



experimentálnej poézie, strojopisných prác, kresieb a grafických partitúr boli prezentované na výstavách *Slovenská alternatívna grafika* (1997), *Slovenská grafika 20. storočia* (2006 – 2008) v Banskej Bystrici a na výstave *Slovenská grafika 20. storočia* v Bratislave (2007). Tieto a hlavne rekapitulačné, tzv. dekadické výstavy v Slovenskej národnej galérii (*Šesťdesiate, 20. storočie, Umenie akcie 1965 – 1989, Slovenské vizuálne umenie 1970 – 1985, Osemdesiate*) ho zaradili ako intermediálneho umelca do kontextu slovenského výtvarného umenia. V poslednej dobe zažíva Adamčiak druhý comeback, je uvedený na *Pražskom bienále 3*, o jeho diela prejavujú nebývalý záujem zberatelia v zahraničí (Česko, Nemecko) aj na Slovensku a aukčné domy pravidelne ponúkajú jeho diela. Z iniciatívy a pod pedagogickým vedením Michala Murina jeho študent Arnold Kojnok na Fakulte výtvarných umení v Banskej Bystrici začína v roku 2006 pracovať na realizácii dokumentárneho filmu o živote Milana Adamčiaka, ktorý finalizoval pod vedením Dušana Hanáka na Vysokej škole múzických umení v Bratislave (2009). Premiérové uvedenie filmu realizované na pôde Slovenskej národnej galérie a následné verejné projekcie filmu na festivaloch a v kluboch, ako aj niekoľkonásobné odvysielanie filmu v Slovenskej televízii vyvolali vlnu záujmu o Adamčiakovo dielo. Z posledných Adamčiakových prezentácií stojí za pozornosť jeho účasť na maratóne rozhovorov, ktoré moderoval Hans Ulrich Obrist pri príležitosti medzinárodnej konferencie o diele Júliusa Kollera v SNG, jeho samostatná výstava v priestoroch Tranzit dielne (2009), v Galérii Linea v Bratislave (2009) alebo v Galérii Cypríana Majerníka v Bratislave (2009), kde bola súborná prezentácia súboru Transmusic Comp. Zúčastnil sa festivalu *NIPAF – Nippon International Performance Art Festival* v Japonsku (2009, 2010), kde navštívil Tokio, Osaku a Nagano, a tiež prezentácie v Tranzitdisplay v Prahe. Ako súčasť *Európskeho kongresu kultúry* v poľskom meste Vroclav (2011) bolo na výstave *10 x 10* prezentované dielo *Altruism as Arttruism* o formách spolupráce Michala Murina s Milanom Adamčiakom v rokoch 2005 – 2011 a po zabezpečení domčeka na trvalé používanie sa táto publikácia prinášajúca a zvereňujúca časť Adamčiakových literárnych experimentov z obdobia 1964 – 1972 stáva ďalším výstupom ich spolupráce.

# o b s a h

## **prológ ■ 7**

8 ■ michal murin: milan adamčiak známy  
aj neznámy

12 ■ rozhovor michala murina s milanom  
adamčiakom o jeho experimentálnej poézii  
a iných literárnych a dramatických textoch

27 ■ michal murin: milan adamčiak familiar  
and unknown

32 ■ michal murin's interview with milan  
adamčiak about his experimental poetry  
and other literary and dramatic texts

50 ■ michal murin: milan adamčiak,  
ce célèbre inconnu

55 ■ interview par michal murin de milan  
adamčiak sur sa poésie expérimentale et sur  
d'autres textes littéraires et dramatiques

- v/w, 1966

## **KONŠTELÁCIE ■ 75**

- anarchista, 1966
- podvrtný živel, 1966
- BYROKRATI, 1966
- JA/MY, 1966
- enharmónia, 1966
- E/ä, 1966
- a/A, w/V, 1967
- súčet /numerický text/, 1967
- štvorec, 1967
- la notte, 1967

- zwei frau, 1967
- TRAUM, 1967
- dve básne, 1969
- tu nie je miesto pre poézu, 1969
- BĀSNĪK, 1969
- ing./gin., 1967
- hlaskosled, 1967
- ale, ale!, 1968
- opakovanie múdrosti, 1968
- opakovanie je matka múdrosti, 1968
- slová ktoré píšem, 1969
- autoportrét /polopatistická báseň/, 1969
- ? z !, 1968
- / ? ě, 1970
- / ./?, 1968
- / ? ě?, 1969
- hommage to edgar allan poe, 1967
- /er/ o/p/tic/ poem for cavan mc carthy,  
1969

■ „vertikála spojená s horizontálou pôsobí  
takmer dramaticky...“; 1968

- for malevitsh, 1972
- m, 1972
- OoOo, o/p/poem, 1971

## **LATERÁRIA LITINA ■ 109**

- i. c. valerius catullus phaus laselli
- p. cornelli taciti
- m. valerius martialis



- Amore, 1969
- Sole, 1969
- Terra, 1969
- B, 1970
- R, 1970
- A, 1970
- K, 1970

### TLAČIVÁ ■ 203

- %%%%, 1967
- owörxt?, 1967
- "/////" došť!, 1967
- ----- za Lep!, 1967

### STRÁNKY Z ČASOPISU ■ 209

- stránka z časopisu 1 – 3, 1971
- under-ing edia, 1971
- 260571, 1971
- čistá stránka zo zápisníka, 1971

### VÝŠIVKY, ZÁCLONY, KOBERCE

#### A INÉ ORNAMENTY ■ 217

- eEgGoO, 1969
- OOO, 1970
- O8, 1969
- Crime wine swine grime mine crime time  
fine swine line, 1970
- PaX, pace? peaX? PeaCe? Paix, 1969

### TYPORASTRE ■ 223

- ....jama, 1969
- D, 1966
- C, 1966
- 5, 1967
- 7, 1968
- J, 1968
- 7/1, 1968
- L, 1968
- Z, 1968
- 5, 1968
- ?, 1969
- i/l, 1969
- /, 1969
- O/l, 1969
- O/O, 1970
- o/o, 1969
- Z, 1970
- r, 1970
- c, 1971
- c, 1971
- l, 1970
- oo, 1971
- ovo, 1970
- O/fk, 1971

### TYPOEMY ■ 249

- typoema 2, 1969

- ANGELO
- typoema 4, 1969
- G III./1,

z cyklu Fragmenty mojich svetov, 1968

- B III./1,

z cyklu Fragmenty mojich svetov, 1968

- T III./1,

z cyklu Fragmenty mojich svetov, 1968

- THE PLANET, 1969
- ORBIS, séria Typoemy „Modrá planéta“, 1969
- URT, 1971
- GOZ, 1971

- IN, English set, prepozície, 1973

- ON, English set, prepozície, 1973

■ AUF, die deutsche reihe n. II./1,  
prepozície, 1973

■ VOR, die deutsche reihe n. II./2,  
prepozície, 1973

■ ZUM, die deutsche reihe n. II./3,  
prepozície, 1973

■ MIT, die deutsche reihe n. II./4,  
prepozície, 1973

■ PRO, die deutsche reihe n. II./5,  
prepozície, 1973

■ BEI, die deutsche reihe n. II./6,  
prepozície, 1973

- U III./1,

z cyklu Fragmnty mojich svetov, 1968

## LINIENGEDICHTE ■ 269

- liniengedicht n 1 – 44
- monumentum per anton webern, 1969

## INTENCIOGRAMY

### A INVENCIOGRAMY ■ 315

- napätie uvoľnenie, 1969
- láska nenávisť, 1969
- život smrť, 1969
- okrúhly hranatý, studený teplý, 1969/70
- melódia/harmónia, 1969/70

### epilóg ■ 321

322 ■ daniel grúň:

performatívna poézia milana adamčičaka

327 ■ daniel grúň:

milan adamčičak's performative poetry

333 ■ daniel grúň:

la poésie performative de milan adamčičak

### PS ■ 339

- PF 77 pozitív, strojopis, 1976

- PF 77 negatív, strojopis, 1976

■ Milan Adamčičak: Place for your own poem,  
inštrukcia na akciu, 1970

© Milan Adamčiak – Archív I (EXPO) / Archive I (EXPO)  
experimentálna poézia 1964 – 1972 / experimental poetry 1964 – 1972

© Proológ / Prologue: Michal Murin

© Epilóg / Epilogue: Daniel Grúň

Zostavil / Compiled by: Michal Murin

Redakcia / Editors: Michal Murin, Richard Kitta, Alexander Avenarius

Jazyková redakcia / Linguistic editor: Stanislava Zajacová

Anglický preklad / English translation: Alexander Avenarius

Francúzsky preklad / French translation: Juliana Aštaryová, Lena Jakubčáková, Renáta Zamborská

Redakcia francúzskeho prekladu / French translation revision: Thomas Olivier Laurent, Olivier Léric

Layout, sadzba a DTP / Layout, typesetting & DTP: Richard Kitta

Výtvarný návrh obálky / Cover design draft: Milan Adamčiak

Vydavateľ / Published by: DIVE BUKI, Humenská 3/B, 040 11 Košice

Tlač / Printed by: Tlačiareň Dóša, s. r. o., Dúbravská cesta 9, 841 04 Bratislava

Vydanie prvé / First Edition

Košice, Slovakia, 2011

Realizované s finančnou podporou Ministerstva kultúry SR a súkromných osôb

v spolupráci s Európskym domom poézie Košice a Lengow Art Gallery

Released with financial support from the Slovak Ministry of Culture and private persons

in cooperation with the European House of Poetry Košice and Lengow Art Gallery

ISBN 978-80-970848-1-3

